

A csendőrhöz.

A csendőr közbiztonsági tevékenysége nagyrészt bűncselekmények felderítésére és feljelentésére esik. A csendőrség, de az igazságszolgáltatás szempontjából sem közömbös, hogy ennek a feladatának mekkora jogi hozzáértéssel felel meg.

Jogszabályaink szaporodnak, a büntetőjog területe egyre nehezebben áttekinthető. Ma már nem elég csak annyi tudás, amennyit az ember állandóan a fejében képes tartani. Különösen áll ez a csendőrre, akinek a büntetőjog nem egyedüli tudnivalója. Szakkönyvek segítsége nélkül nem vádol az ügyész, nem véd a védő, nem ítél a bíró, nem végezhet tehát jó munkát a csendőr sem.

A törvények szövegének ismerete nem elég. A csendőrség különleges oktatási és eljárási szempontjaira a törvények szövegezésénél senki sem gondolhat. Az alap- és melléktörvények, novellák, módosítások, hivatkozások, összefüggések, kapcsolatok, hasonlóságok és árnyalati különbségek útvesztőiben az alkalmazandó jogszabályok megtalálása, a törvények tömör nyelvezetének megértése és helyes alkalmazása főleg szerényebb alapképzettségű ember számára nem könnyű dolog.

Ezeken a nehézségeken akarjuk a csendőrt ezzel a munkánkkal átsegíteni. Világos, határozott útmutatásokkal és magyarázatokkal vezetjük végig a büntetőjognak sokszor hivatásos jogászok számára sem könnyen járható, bonyodalmas útjain.

Anyagunk terjedelmét nem korlátozhattuk csak az előírt tananyagra, mert munkánk az oktatók számára is készült, akiknek a tananyagnál szélesebbkörű ismeretekre van szükségük. De az előírt tananyag a csendőr számára sem jelenti mindig a legtöbbjét annak, amit tudnia kell; az élet gyakran állítja őt olyan kérdések elé is, amelyekre a szűkreszabott tananyagban nem talál feleletet. Hasznosan cselekszik tehát, ha üres óráiban munkánknak a tananyagon túlmenő részeit is átlapozgatja, mert ezzel bővíti ismereteit, szélesíti látókörét, főképpen pedig megismeri a kötetek anyagát és besztását s alkalomadtán mindent azonnal megtalál bennük. Ezt egyébként bőséges tárgymutatóval is megkönnyítjük. Polgári egyének is fordulhatnak a csendőrhöz olyan kérdéssel.

amelyre csak kimerítő szakmunka segítségével tud válaszolni. Ebben a vonatkozásban munkánkat mintegy csendőrségi büntetőjogi lekszikonnak is szántuk, amelynek célja azonban nemcsak jogi ismeretterjesztés, hanem kimerítő gyakorlati útmutatás is minden büntetőjogi kérdésben, amely a csendőrség szolgálatában előfordulhat.

Könyvünknek ezenkívül iskolai tanulásra és önképzésre is egyaránt alkalmasnak kell lennie s utóbbi esetben az oktató magyarázatait kell pótolnia. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha mind tartalmában, mind szövegezésében megközelíti a szóbeli magyarázat részletességét és közvetlenségét.

Kerültük az úgynevezett jogászi nyelvezetet. Igyekezünk a nehezebb fogalmakat és meghatározásokat is könnyen megérthető mondatokká egyszerűsíteni. Az egyes helyeken előforduló ismétlések szándékosak. A hivatkozásokat akartuk általuk, ahol lehetett, elkerülni, mert minden hivatkozás keresgélessel jár és feltartja, zavarja az olvasót.

Munkánk három részre oszlik. Az első kötet tartalmazza a büntetőtörvénykönyvet a büntettekről és vétségekről. A második kötet a polgári Bünvádi Perrendtartást (és a Szut.-nak ezzel kapcsolatos rendelkezéseit), a Katonai Büntetőtörvénykönyvet és a Katonai Bünvádi Perrendtartást öleli fel, a harmadik kötetben a Kihágási Büntetőtörvénykönyvet és a kihágásokat megállapító összes törvények teljes gyűjteményét közöljük, függelékében pedig a büntetőjogban előforduló közjogi, közigazgatási és magánjogi fogalmakról adunk magyarázatot. A három kötet tehát magába foglalja a teljes büntetőjoganyagot.

A büntettekről és vétségekről szóló büntetőtörvénykönyv feldolgozásánál a következő sorrendet követtük:

Minden fejezetet előzetes *fejezetismertetéssel* kezdünk. Ez az előzetes ismertetés — amelyet inkább az oktátónak szántunk — előrebocsátja, hogy miről lesz szó a fejezetben, milyen bűncselekményeket tárgyal abban a törvény, miért van szükség a fejezetben foglalt rendelkezésekre és végül, hogy mik jellemzik vagy különböztetik meg a fejezetben foglalt bűncselekményeket. Minden fejezetnél *táblázatba* foglaltuk az oda tartozó bűncselekményeket, hogy így egyszerű és könnyű áttekintést nyujtsunk felettük.

Ezután következik *a törvény szövege*. Az eredeti büntetőtörvénykönyvet számos melléktörvény módosította, kiegészítette stb. Ezeket a melléktörvényeket nem a maguk egészében különállóan, hanem felbontva és a Btk. megfelelő fejezeteibe illesztve közöljük; így nem fordulhat elő, hogy valamelyik elkerüli a csendőr figyelmét. A Btk.-nek bármelyik fejezetét olvassa is át a csendőr, az 1940. január 1-i jogállapot teljes képét kapja és biztos lehet, hogy a fejezetben olvasott szakaszokon kívül nincs más olyan törvény, amit az adott esetben még esetleg figyelembe kellene vennie. Megkülönbözteté-

sül azoknak a §-oknak a száma elé, amelyek a Btk. eredeti §-ai, vonást (—) tettünk. Amelyik § előtt nincs vonás, az nem a Btk. eredeti §-a, hanem póttörvény-szakasz. Ha a csendőr a vonással még nem jelölt szakaszok számozását visszafelé követi, külön sorban, kövér szedéssel, aláhúzva megtalálja a törvény évét és számát, amelyikhez tartoznak.

Mindenik §. után apróbb szedéssel, számjelzések alatt közöljük az illető bűncselekménnyel kapcsolatos leglényegesebb *tudni- és tennivalókat*, amelyekből megtudja a csendőr, hogy a bűncselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, büntett, vétség, avagy kihágás-e, melyik bíróság hatáskörébe tartozik, eseményjelentést kell-e róla szerkeszteni, a gyanúsítottat a bűncselekmény súlyossága miatt el kell-e fogni, megszökése esetén fegyvert kell-e ellene használni, kell-e a nyomozás megindításáról a kir. ügyészségnek vagy nyomozó alakulataink valamelyikének egyidejű jelentést tenni, valamint, hogy mindezekon kívül esetleg mire kell még a csendőr figyelmének kiterjednie. El csendőrségi adatok számjelzéseinek és rövidítéseinek jelentését a rövidítések magyarázatánál részletezzük. Ezek a segédadatok lehetővé teszik, hogy a csendőr a bűncselekménnyel kapcsolatos összes tudni- és tennivalóit, amelyeket különben négy-öt helyről kellene összeszednie, egy pillantással áttekinthesse.

A törvény eredeti — hiteles — szövege után a *tényelemek* következnek. Ezek — kérdések alakjában — arra nyújtanak támpontot, hogy a nyomozás során, valamint a feljelentés szerkesztése alkalmával a csendőrnek mi mindenre kell kiterjeszkednie. Ezzel a törvény gyakorlati alkalmazását kívánjuk megkönnyíteni. Azt akarjuk ezzel elérni, hogy a csendőr figyelmét ne kerülje el a törvény alkalmazása szempontjából fontos egyetlen ténykörülmeny sem s megszokja, hogy a törvény helyes értelmezésében és alkalmazásában a törvény minden szava egyaránt fontos. A tényelemek szerint feladott kérdésekben összesűrítettük minden szakasz lényegét; ha a csendőr megszokja, hogy nyomozás előtt a fennforogni látszó bűncselekmény tényelemeit átolvassa, a fogalmazványban pedig a tényelemek minden kérdésére kiterjeszkedjék, a feljelentése jó lesz.

A tényelemek után következik a *szövegmagyarázat*, amelyet vezérszövegerő kiemelésekkel áttekinthetővé tettünk. A §-ok közé nem tettünk magyarázatot, hogy a törvény szövege együtt legyen s annak folyamatos tanulását vagy tanulmányozását közbevetett magyarázatokkal ne zavarjuk. De különben is: az egy-egy fejezetbe foglalt, azonos nemű bűncselekmények közös fogalmai nem különülnek el szakaszonként, hanem a fejezetben belül rendszerint ismétlődnek, magyarázatukat tehát vagy meg kellene ismételni minden szakasznál, amelyben előfordulnak, vagy pedig állandóan az előző magyarázatokra kellene hivat-

kozni, ez pedig sokhelyütt az egész magyarázatot áttekinthetlenné tenné.

A magyarázatban igyekeztünk mindenre kiterjeszkedni, amit az illető szakasszal kapcsolatban tudni kell. Erre nézve azonban megjegyezzük, hogy vannak kérdések, amelyekben a bírói gyakorlat ingadozó. A bírói gyakorlat ingadozásának említését mellőztük; nem akartuk a csendört jogi problémákkal terhelni, annál kevésbbé, mert az ingadozó gyakorlat többnyire nem ténykérdésre, hanem jogkérdésre vonatkozik, ez pedig a csendört amúgy sem érdekli. Mi tehát ott is, ahol a bírói gyakorlat nem egységes, határozottan megmondjuk, hogy mit, hogyan kell felfogni, csinálni vagy oktatni. Ha könyvünk és a bírói gyakorlat között itt-ott eltérés mutatkoznék is, ez nem befolyásolhatja a csendört abban, hogy az általunk adott útmutatás szerint cselekedjék, mert a kérdést a bíróság akkor is el tudja dönteni, ha azt a csendőr a nyomozás során esetleg másként fogta is fel.

A magyarázatban nem adunk eseményszerűen megírt *példákat*, hanem csak a példák velejét nyújtjuk, amihez a kibővítést (hely, nevek, kísérő körülmények stb.) kiki maga adhatja. Azért kellett ezt a módszert követnünk, mert eseményszerűen, tehát hosszasabban leírt példákban a terjedelmük miatt lényegesen kevesebbet adhattunk volna. De nem célszerűek az eseményszerűen megírt példák azért sem, mert tapasztalat szerint az örsökön a csendőrök, sőt néha az oktatók is, szívesen ragaszkodnak a tankönyvben levő példákhoz annál inkább, mert azok megoldását is készen kapják, holott abból lehet leginkább megállapítani, hogy az anyagot a csendőr megértette és helyesen fogja fel, ha arra önállóan mond helyes példát. Az oktatónak viszont más példát kell mondania a próbacsendőr, mást a járőrvezető és az örsparancsnokjelölt számára, örsökön pedig legcélszerűbb, ha az örskörletben előfordult eseteket hoz fel példaként. Az általunk közölt példavázlatokból tetszés szerint lehet könnyebb vagy — kettőt-hármat összefűzve — nehezebb példákat összeállítani.

A második kötetben megismertetjük a csendőrrel a **polgári bűnvádi eljárás menetét**, ennek keretében pedig megvilágítjuk a perrendtartás és a Szut. összefüggéseit. A csendőriskoláknak nem tananyaga ugyan a Bűnvádi Perrendtartás — a tiszti iskolának igen —, mégis hasznos ismeret a csendőr számára mindaz, amit a perrendtartásból közlünk, mert abból megláthatja, hogy ami az elsőfokú ítéletig történik, igen sok esetben — főleg, ha nem volt vizsgálat — jórészt a csendőr munkáján épül fel. Helyesebb megvilágításban fogja látni a csendőr a maga szerepét és feladatkörét, ha megtudja, mi történik az eljárásnak a nyomozást követő későbbi szakáiban, mi történik az általa tett feljelentéssel és mi minden függ attól, hogy a csendőr munkája jó volt-e vagy sem. Az elsőfokú ítéle-

tet követő fellebbviteli eljárást az oktatók számára ismer-tetjük.

A Bűnvádi Perrendtartást nem a törvény §-ainak eredeti sorrendjében és szövegével, hanem külön a csendőr számára megírt összeállításban közöljük; a törvény §-ait, miután azokra a csendőrnek amúgysem kell soha hivatkoznia, nem is tüntet-jük fel, hogy a szöveg könnyebb olvashatóságát és megértését ne zavarjuk.

A teljes anyagi és alaki katonai büntetőjog feldolgozá-sával régi hiányt pótolunk. Eddig az örsökről a Katonai Büntetőtörvénykönyvnek és a Katonai Bűnvádi Perrendtartásnak nemcsak a magyarázata, hanem a szövege is hiányzott, amiből az a helyzet adódott, hogy a csendőr a polgári egyénekre vo-natkozó jogszabályokat kívülről tudta, de azokat, amelyek reá, mint katonára és csendőrré vonatkoztak, nem ismerte. Köny-vünkben most — szintén a csendőrségi viszonyoknak megfelelő feldolgozásban — ezeket is megtalálja.

A katonai büntetőtörvénykönyvhöz a magyarázatot nem fejezetenként adjuk, mint a polgári büntetőtörvénykönyvhöz, hanem szakaszonként. A szakaszokat közvetlenül követő magyarázatokkal azt akarjuk elérni, hogy a csendőr ezen az anyagon ne fejezetenként, hanem szakaszonként haladjon át s új szakasz olvasásába ne fogjon addig, amíg az előzőt telje-sen meg nem értette. A katonai büntetőtörvénykönyv és kato-nai bűnvádi perrendtartás, valamint a polgári büntetőtörvény-könyv, úgyszintén a Szolg. Szab. I. rész és a Szut. kapcsolatait mindenütt kiemeljük.

A katonai bűnvádi perrendtartást az alapfogalmak meg-ismertetése után kétféle szempontból dolgoztuk fel: először a csendőr, mint a katonai igazságszolgáltatás segédközege, az-után pedig, mint a katonai bűnvádi eljárás személyes részt-vevője számára. Nem elméleti, hanem gyakorlati célokat kö-vettünk: először tisztába hozzuk a csendőrt azzal, hogy miként kell a katonai büntetőtörvénykönyvbe ütköző cselekményeket nyomoznia, azután pedig azzal, hogy amikor a katonai bűnvádi eljárásban mint sértett, gyanúsított, terhelt, vádlott vagy tanu szerepel, mi a helyzete, mik a jogai és kötelességei.

A csendőr különféle perrendi szerepére vonatkozó jogsza-bályokat a katonai bűnvádi perrendtartás szétszórtan tár-gyalja, annak tehát, aki a katonai bűnvádi perrendtartással csak alkalmilag foglalkozik, a reá vonatkozó eljárási szabályok hiánytalan kikeresése és áttekintése nem mindig sikerül; ezért a katonai bűnvádi perrendtartás rendelkezéseit is akként bon-tottuk széjjel és csoportosítottuk újra, hogy a csendőr egy cím alatt mindent egybefoglalva találjon, ami a katonai bün-perben éppen fennforgó minőségére vonatkozik.

A katonai bűnvádi perrendtartás minden fontosabb ren-delkezésénél zárójelben feltüntetjük a vonatkozó §-ok számát

kozni, ez pedig sokhelyütt az egész magyarázatot áttekinthetlenné tenné.

A magyarázatban igyekeztünk mindenre kiterjeszkedni, amit az illető szakasszal kapcsolatban tudni kell. Erre nézve azonban megjegyezzük, hogy vannak kérdések, amelyekben a bírói gyakorlat ingadozó. A bírói gyakorlat ingadozásának említését mellőztük; nem akartuk a csendört jogi problémákkal terhelni, annál kevésbbé, mert az ingadozó gyakorlat többnyire nem ténykérdésre, hanem jogkérdésre vonatkozik, ez pedig a csendört amúgy sem érdekli. Mi tehát ott is, ahol a bírói gyakorlat nem egységes, határozottan megmondjuk, hogy mit, hogyan kell felfogni, csinálni vagy oktatni. Ha könyvünk és a bírói gyakorlat között itt-ott eltérés mutatkoznék is, ez nem befolyásolhatja a csendört abban, hogy az általunk adott útmutatás szerint cselekedjék, mert a kérdést a bíróság akkor is el tudja dönteni, ha azt, a csendör a nyomozás során esetleg másként fogta is fel.

A magyarázatban nem adunk eseményszerűen megírt *példákat*, hanem csak a példák velejét nyújtjuk, amihez a kibővítést (hely, nevek, kísérő körülmények stb.) kiki maga megadhatja. Azért kellett ezt a módszert követnünk, mert eseményszerűen, tehát hosszasan leírt példákban a terjedelmük miatt lényegesen kevesebbet adhattunk volna. De nem célszerűek az eseményszerűen megírt példák azért sem, mert tapasztalat szerint az örsökön a csendörök, sőt néha az oktatók is, szívesen ragaszkodnak a tankönyvben levő példákhoz annál inkább, mert azok megoldását is készen kapják, holott abból lehet leginkább megállapítani, hogy az anyagot a csendör megértette és helyesen fogja fel, ha arra önállóan mond helyes példát. Az oktatónak viszont más példát kell mondania a próbacsendör, mást a járőrvezető és az örsparancsnokjelölt számára, örsökön pedig legcélszerűbb, ha az örskörletben előfordult eseteket hoz fel példaként. Az általunk közölt példavázlatokból tetszés szerint lehet könnyebb vagy — kettőt-hármat összefűzve — nehezebb példákat összeállítani.

A második kötetben megismertetjük a csendörrel a **polgári bűnvádi eljárás menetét**, ennek keretében pedig megvilágítjuk a perrendtartás és a Szut. összefüggéseit. A csendöriskoláknak nem tananyaga ugyan a Bűnvádi Perrendtartás — a tisztí iskolának igen —, mégis hasznos ismeret a csendör számára mindaz, amit a perrendtartásból közlünk, mert abból megláthatja, hogy ami az elsőfokú ítéletig történik, igen sok esetben — főleg, ha nem volt vizsgálat — jórészt a csendör munkáján épül fel. Helyesebb megvilágításban fogja látni a csendör a maga szerepét és feladatkörét, ha megtudja, mi történik az eljárásnak a nyomozást követő későbbi szakáiban, mi történik az általa tett feljelentéssel és mi minden függ attól, hogy a csendör munkája jó volt-e vagy sem. Az elsőfokú ítéle-

is, hogy annak, aki könyvünket a törvény eredeti szövegével együtt akarja tanulmányozni, ezt lehetővé tegyük.

A harmadik kötetbe nemcsak a **kihágási büntetőtörvénykönyvet** vesszük fel, hanem minden olyan törvényt és rendeletet is, amely a csendőrség gyakorlati ellenőrzése alá eső kihágást állapít meg. Minden kihágásnál zárójelben feltüntetjük, hogy elbírálása a járásbíróság vagy pedig a közigazgatási (rendőri) hatóság hatáskörébe tartozik-e.

Könyvünket nem nyomattuk zsebalakura, mert egy terjedelmes törvénykönyvet a csendőr akkor sem tud szolgálatban magával vinni, ha a könyv alakja megengedné is. A nagyobb alak lehetővé tette, hogy a szöveget könnyen olvasható betűkkel nyomassuk. A jó papír és a jó kötés könyvünknek tartósságot biztosít.

A kir. bíróságok, ügyészségek és a közigazgatási hatóságok mindig nagy elismeréssel emlékeznek meg a csendőrség munkájának szakszerűségéről, pontosságáról és feljelentéseinek kifogástalan voltáról. Örülnénk, ha ennek az elismerésnek megtartásához a mi munkánk nyújtotta segítség is hozzájárulna.

Budapest, 1940 január 1.

A Szerzők.
